

Tisková zpráva, Brno, 13. srpna 2020

K problémům začínajících učitelů v mateřských a základních školách (tisková zpráva)

Profesní situace začínajících učitelů (absolventů Pedagogické fakulty MU) byla v letech 2018–2020 sledována v rámci výzkumu, který byl pod vedením prof. Tomáše Janíka zpracován jako výstup z projektu CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_038/0006952 *Rozvoj procesu pregraduálního vzdělávání na PdF MU: důkladnou přípravou k dobré praxi.*

Výzkum zahrnoval kvantitativní dotazníkové šetření (112 respondentů) a kvalitativní studii založenou na řízených rozhovorech (15 respondentů). Cílem bylo zmapovat výzvy spojené s profesní připraveností, rozvojem a profesní socializací u vyučujících v mateřských školách a na 1. a 2. stupni ZŠ do tří let po absolvování studia učitelství.

Výzkum ukázal, že v oborové složce studia (v aprobačních předmětech) se absolventi cítí být poměrně dobře připraveni (o něco méně ve složce oborovědidaktické a pedagogicko-psychologické). Svoji připravenost vnímají především v oblasti plánování a realizace výuce, rezervy však pociťují při práci se žáky se specifickými vzdělávacími potřebami. Slabší připravenost vnímají v oblasti spolupráce a komunikace s rodiči, resp. partnery školy.

Klíčovým motivem volby učitelské profese je u nich zájem o práci s dětmi, u učitelů na druhém stupni do popředí vystupují i další motivy, a to: rozvíjet se ve zvoleném aprobačním oboru a předávat zkušenosti jiným. Zatímco v případě vyučujících mateřských škol a 1. stupně ZŠ je zpravidla od počátku ve hře rozhodnutí „jít učit“, v případě vyučujících 2. stupně je studium považováno za něco, po čemž nástup do učitelské profese nutně následovat nemusí (vidí i jiné možnosti profesního vyústění).

Potvrzuje se, že důležitými faktory pro socializaci začínajících učitelů ve školách jsou kolegové a jejich podpora. Naši absolventi vítají a oceňují uvádějící učitele, je pro ně však důležité, aby si s nimi „rozuměli“ z hlediska zastávaného pojetí výuky (v případě nesouladu komunikaci s nimi nevyhledávají).

Jako vážné téma se ukazuje vnímaná psychická náročnost učitelské profese. Nejde přitom jen o náročnost neúměrnou výši platu, ale také o uvědomění si toho, jak vyčerpávající výkon této profese může být. Absolventi mají problémy, pokud musí vyučovat na jiném stupni školy, než pro který byli připravováni – v případě některých je to důvod opustit školu či školství.

Pokud jde o podněty vzhledem k přípravě učitelů, lze doporučit následující. Jelikož existují specifika výkonu profese učitele na jednotlivých stupních škol, je třeba k úpravám kurikula učitelství (pro MŠ, 1. stupeň ZŠ, 2. stupeň ZŠ) přistupovat specificky (tzn. nikoliv odvozovat jedno z druhého). Kurikulum učitelství napříč stupni školy by mělo posílit v oblasti psychologie dítěte, psychodidaktiky, inkluzivní

pedagogiky, ale i školní pedagogiky. Mnohé z „postrádaných“ profesních znalostí a dovedností jsou však z povahy kontextově vázané – řešením tedy nebude zavedení obecného kurzu, ale spíše podpora zkušeností s konkrétními případy v jejich (teoretické) reflexi. Větší pozornost by proto měla být věnována reflektovaným pedagogickým praxím. Kromě toho by měla být posílena komunikační průprava budoucích učitelů, a to zejména směrem k rodičům.

Závěrečná zpráva z výzkumu

Janík, T. a kol. (2020) *Situace začínajících učitelů v mateřských a základních školách: zpráva z výzkumu mezi absolventy Pedagogické fakulty MU*. Brno: Pedagogická fakulta MU. Dostupné zde:

<https://ivsv.ped.muni.cz/clanky/vysledky-noveho-vyzkumu-mezi-zacinajicimi-uciteli>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

